

## БОРИС АПРИЛОВ

### ДРУГИЯТ

/из сборника „Морето е на всички“, 1963./

Той умееше да спи под небето. Тялото му, с обтегнати крака и широко разперени ръце, тежеше здраво върху сухата пръст. Дланите му притискаха доверчиво земята, сякаш черпеха от нея спокойствие. Главата му бе покрита с един брой на вестник “Днес”, върху чиято първа страница премиерът Кьосеиванов се ръкуваше с военния аташе на Италия. Наоколо гъмжеше от бездомници. Те спяха по гемииите или между траверсите, нахвърляни в района на рибната борса. Обикновено се завиваха с прогнили корабни платна, отдавна забравили силата на вятъра.

В пристанището беше все още тихо. По параходния кей отекваха само сънливите стъпки на митническия полицаи, който се разхождаше край виолетовата гора на мачтите. В утринната дрезгавина корабите и морето изглеждаха като нарисувани.

Някой мина през портала на пристанището, накуцвайки, натоварен с мръсен чувал и бидон за нефта. Сухата му кашлица разкъса тишината. Няколко бездомници се събудиха, изругаха и заспаха отново. Зангадора също се събуди. Той махна вестника от главата си и изпсува. Куцият виновно изчезна към рибарския кей. Зангадора се надигна, седна върху една траверса и запуши. Цигарата го одобри. Беше много рано, ала да заспива отново, нямаше смисъл. Изправи се и ритна вестника. В ноздрите му нахлу сладкия мирис на спареното море.

Стъпил върху гемийката си, куцият изпомпваше водата от кубрика на машината. Черната омаслена течност падаше глухо в морето и го замърсяваше. Зангадора си приближи, ритна гнилата обшивка на корабчето и скептично поклати глава. Куцият го видя отгоре как тръгна към морето и как се навежда към него.

– Хигиената е хубаво нещо! – извика скитникът. Той плискаше лицето си и го разтриваше. – Фрикциите поддържат красотата ми.

Зангадора е висок, с големи ръце и омекнали от безделието китки. Тялото му е едро и здраво, склонно към напълняване. Под фланелата му се очертава корем. Над изпеченото му лице блести силно руса коса. Тя е къдрава и неподстригана – почти по модата. Очите му са светли, бодри. Облечен е в зелена фланела, смъкната от гърба на пиян скандинавец, и оранжев панталон, пъхнат в ботуши, които му придават вид на звероукротител.

Той се прехвърли на дървения пристан. Капките по лицето му блестяха като звездички.

– Какво стана снощи?

– Нищо не стана! – куцият остави помпата. – Дойдоха двама стражари, казаха им как си го ударил и хукнаха да те търсят.

– Накъде?

– Де да знам.

– Лошо ли съм го цапнал?

– Каза, че лошо – куцият разтвори пръстите си и ги раздвижи.

– Къде отиваш?

– Ще товаря дърва от Малката скеля.

– Идвам с тебе! – реши Зангадора. – Трябва да се пръждосам за няколко дни.

Той скочи на палубата и хвана помпата. Куцият влезе в кубрика. Започна да загрява мотора. Зад вълнолома набъбваше нежната багра на зората. Светлината на фара угасна. Появи се едва доловим вятър и затихна – може би земята прошепна нещо на морето. В района на гарата изсвири локомотив. Светът започна да се пълни с кръв и да добива реалния си образ.

Машината на “Дракон” заработи. Туловището на гемийката се разтърси, а стопанинът ѝ вдигна успокоително глава. Той е застарял и мършав, черен като буца кюмюр.

Вратът и дрехите му са мръсни. Арменският му нос е голям и извит. Току-що е отворил кутията с цигари и тя е изцапана с нафта. Всичко, което попадне в ръцете му, се замърсява веднага.

Зангадора отвърза въжетата. Гемийката се отдели от кея. Куцият разчупи топъл хляб и започна да реже салам.

– Скучно море! – извика барабата.

В повечето случаи той не говореше, а викаше – не поради моряшка привичка – просто такъв си му беше темпераментът. Започна да се храни с две ръце, а управляваше с крак. Гемийката се подчиняваше и трмаво пресичаше басейна на пристанището. Когато излязоха извън линията на фара, пред тях се разкри широкото водно трасе. Морето наистина беше скучно: тихо, примряло в очакване да се случи нещо по-интересно, сякаш набираше сили за предстоящите есенни бури. Над безцветния му гланц спеше разтопеният бакър на зората. На юг от залива, зад линията на пясъка, се издигаше безплътният и сух зид на хълмовете. Зангадора се нахрани, хвърли амбалажната хартия във водата и запя. Старата гемийка напредваше с неравномерни тласъци и трясъци. Човек би предположил, че ей сега ще експлодира. Но тя продължаваше да си върви напред, да служи предано и да върши своята черна работа.

Той нарами ботушите си и тръгна бос. Гледаше да върви по влажната ивица на пясъка, като прецапваше плитчините. Това го ободряваше. Слънцето се спущаше на запад, имаше вятър, но все още беше топло. Отляво се редяха набраздени като зебри дюни. Зад тях от време на време се показваше прегоряла дъбова горичка, мизерна издънка от някогашен величествен лес. Ята от гларуси се пощеха на пясъка. Те прехвъркваха мързеливо пред него и отново се връщаха по местата си. Хижата се виждаше далеч напред, едва забележима сред жълтеникавата пяна на дюните.

Зангадора спря, съблече се и нагази във водата. Морето се заумилква в краката му, по раменете се плъзнаха меките струи на вятъра. В такива моменти той чувствуваше как природата влива сили в тялото му. Заплува срещу хоризонта. Размахваше здравите си ръце, гмуркаше се под вълните, спускаше се при кафявите ливади на водораслите и като се измъкваше отново на повърхността, поемаше шумно въздух като кит. Тогава го обземаше усещането, че е господар на целия този просторен свят...

Като се наигра с морето, Зангадора излезе на брега, взе багажа си и без да се облича, потегли към хижата. Всъщност това бе изоставена рибарска колиба, изградена някога в края на залива. До нея бе изкован малък пристан. Напролет и есен там завързваха аламаните и мауните. От пристана нагоре по скалите бяха издълбани неравни стъпала, които извеждаха към гърба на възвишението, обрасло с шипки и млечка. По това възвишение рибарите се спущаха към хижата и само тези стъпала свързваха залива с мекия път, който водеше към света и хората.

Зангадора се облече и влезе в хижата. Малко късно, едва след като очите му привикнаха с прохладната тъмнина, той разбра, че вътре има човек.

Човекът спеше върху изплетения от букови клони нар. Барабата се усмихна. За него беше ясно, че тук се е подслонил друг скитник. А там, където си почива един скитник, винаги могат да почиват двама. Той се излегна върху другия край на нара. Пред входа, тъй като липсваше врата, се виждаше част от пясъчния бряг, морето с хоризонта и късче небе.

Шумът, който го събуди, приличаше на стон или вик за помощ. Зангадора се обърна и видя непознатия, който отчаяно размахваше ръцете си, сякаш се отбраняваше от нещо.

– Сънуваш! – извика Зангадора и се засмя. – Не се плаши!

Непознатият отвори очи и мигновено свлече краката си на пода. В погледа му освен сънливост имаше изненада и страх.

– Сънувал си нещо лошо – каза барабата и отново се обърна с лице към стената. – Остави ме да си доспя.

Нарът беше корав. Барабата се завъртя няколко пъти и остана пак с лице към непознатия. Опита се да заспи, но се отказа и седна.

– Тук съм с яхтата си – рече сериозно той. След това извади цигарите си. – Околосветско пътешествие... За тази вечер трябва да наберем морска трева, ще постелем нара.

Зангадора почеса ходилата си и запали цигара. Късната следобедна светлина осветяваше безгрижното му лице, готово да се смее и да бърбе. Непознатият мълчаливо следеше движенията му. Той все още не можеше да се освободи от вцепенението си.

– Времето ще се развали – забеляза барабата. – Ти как мислиш?

Непознатият не отговори.

– Тебе питам! Ще се влоши ли времето?

– Не знам.

– Излез навън и ще разбереш. Снощи западният не излезе, сега пък морският се е изкривил на една страна и не знае кога да спре, петите... и те ме сърбят. Утре ще вали... Трябва да наберем трева. Тук ли ще нощуваш? – Оня продължаваше да мълчи. Зангадора се изправи и се протегна. – Много си тъп... Имаш ли нещо за ядене?

Непознатият все още се мъчеше да се опомни. Той прокара ръка по стриганата си черна коса. Гъста, небръсната от няколко дни брада засенчваше лицето му. Очите му бяха тъмни и уморени. Пред Зангадора той изглеждаше дребен. Носеше замърсена бяла риза, от ония, на които яките се прикачват с копче, тъмносин ученически панталон и сандали.

– Много си беден – забеляза барабата. Разглеждаше го открито и с весел поглед. – И ти обикаляш света, а?... Носиш ли нещо за ядене?

– Не.

– Ще ти дам възможност да видиш как се хранят преуспелите в живота.

Той измъкна парче рибарска мрежа и два хляба. В мрежата имаше омазана хартия, натъпкана с пържен сафрид. Барабата разкъса хартията по ръба и внимателно я разположи върху нара. След това я повдигна към носа си, помириша рибата и я поднесе към носа на непознатия.

– Мирише ли на лошо?

Непознатият преглътна.

– Не.

– Да го знаеш от мен – пържена риба не се вмириша – разчупи единия от хлябовете. – Товарих дърва. Това ми го дадох като надница заедно с цигарите.

Непознатият нападна хляба. Нежната светлина на очите му изчезна. Смущението му се стопи. Хранеше се като животно.

– Кротко! – рече меко барабата. – Къде се намираш?

Оня повдигна леко главата си. Погледът му беше зъл, а челюстите от двете страни на лицето му – изострени.

– Ще си повредиш храносмилането – смигна му Зангадора. Докато се хранеше спокойно и сладко, той избута единия хляб настрана. – Счупвам ти ръцете, ако пипнеш това!

Определената дажба изчезна бързо. Зангадора преглътна с удоволствие последния залък, загъна останалата храна в мрежата и я постави до стената.

– Не обичам да пипат вещите ми... Сега ще поискаш и цигара, така ли?

Изглежда, че непознатият бе наситил глада си, но това не върна желанието му да говори. Все тъй мълчаливо той пое цигарата и запуши. Зангадора се разположи по турски върху нара.

– Много съм скитал – започна мечтателно той, – срещал съм какви ли не хора, но никого не съм гощавал. А то било голямо удоволствие да нахраниш гладен... Така ли е?... Слушай, ти защо не говориш? – правеше кръгчета от дим и се мъчеше да види събеседника си през тях. – Ако не си приказваме, ще се пръснем от скука. Ние, барабите, трябва да се разговаряме. И без това другите не говорят с нас – протегна се и вдъхна мириса на пясъка. – Ужасно е да си сам!... Така ли е?... Тебе питам – така ли е?

– Така е.

Лицето на скитника омекна, засия от спомена за нещо много хубаво.

– Ти обядвал ли си с английски консул?

Едва сега в очите на непознатия проблесна лека развеселеност:

– Не.

– Аз съм обядвал – каза Зангадора. – Английският консул ме считаше за интересен. Заявявал го е на белгийския консул, и на унгарския консул. Тогава им подавах топките в тенискорта. Веднъж той ме взе в яхтата си. Скитахме по морето... скитахме... Като огладняхме, излязохме на острова. Там обядвахме заедно.

– Е?

– Нищо – вдигна рамене Зангадора. – Малко ли е да обядваш с английски консул.

Допушваше най-сладката част от цигарата. Щом остана малък фас, Зангадора го намести върху свития си показалец и го метна през входа.

– Знаеш ли кое е най-лошото на рибата?

– Не.

– Рибата пие много вода, а пък водата е на два километра оттук... Виждаш ли консервната кутия на прозорчето?... Виждаш ли я?

– Да.

– Ще я вземеш и ще отидеш до кладенчето. Познаваш ли местността?

– Не.

– Откъде си?

– От София.

– Охоо! – Зангадора подсвирна. – От столицата! Сухоземен! – той изрази презрение. – Като гледаш вълните, не те ли хваща морска болест?

– Не.

– Кой вятър те е духнал насам?

Непознатият издържа погледа на бърбревеца. От своя страна той също го погледна така, сякаш му казваше: виж какво, не питай, като знаеш, че няма да ти отговоря.

Барабата улови ръката му и каза остро:

– Много фасони правиш, бате!... Не ме познаваш! – той стисна ръката му. – Кажете ми де – знаеш ли кой съм? – непознатият чувствуваше, че пръстите, които стискат китката му, са силни. – Щом ядеш хляба ми – ще отговаряш!... Знаеш ли, че мога само с един удар да те пратя оттук в морето?

Оня продължаваше да стои спокойно. Никакъв опит да измъкне ръката си. Освен решителност в погледа ме имаше и интерес към този, който го стискаше. Това раздразни още повече скитника.

– Виждаш ли ръката ми? – Зангадора посочи надолу. – Това е ръката на Зангадора!

Без да сваля погледа си от очите на скитника, непознатият каза:

– Пуснете ме!

Той каза това спокойно, без каквото и да е предизвикателство, достойно. Скитникът не го пусна, но все пак почувствува, че пред него се намира партньор, който заслужава уважение.

– Кажете, че искате да си говорим на “вие”. Мога и така. Но защо ми продавате фасони?... – Скитникът отвори пръстите си. – Работа ли търсите насам?

Мълчание.

– Ако търсите работа, мога да ви заведа на каменоломната.

– Вие защо не работите там?

– Охоо, вие можете да говорите! – барабата измъкна парче от гребен и го прекара няколко пъти през косата си, пълна с морска сол и планктон. – Аз съм временно тук. Скоро ще заминавам.

– Къде?

– Соломоновите острови! Не искам да работя тук за една пършива надница. Там ще се излежавам под палмите, ще пия мляко от кокосови орехи и ще ям хлебно дърво.

– Значи вас ви привлича екзотиката? – усмихна се непознатият.

– Умирам за нея!

– Мисля, че на Соломоновите острови няма хлебно дърво.

Зангадора се готвеше да духне в гребена, но си остана замръзнал в тази поза.

– Как да няма?

– Така мисля.

– Не може да бъде! – скитникът се обиди. – Там има всичко!... А жените имат дълги бедра и устни като възглавници.

Непознатият се засмя от сърце:

– България не ви ли харесва?

– България? – Зангадора плю с отвращение: - Какво е България?... Селска работа, голтаци колкото щещ, няма никакъв шик!

Непознатият се отпусна изцяло и се развесели.

– Понякога не мечтаете ли за друга България?

– Стига, бе! Каква друга?

– Ами, да речем, България... с по-голям шик.

– Какво? – Зангадора подскочи. – Ти да не си болен?... Извинявай, че минавам на “ти”! Бараба съм и ми е простено... Знаеш ли какво значи Соломоновите острови?

– Да не се дразним – рече непознатият. – Всеки да си харесва каквото си ще.

Зангадора седна върху нара. Като поседя малко така, отпусна се назад и положи ръце под главата си.

– Ти сериозно ли говориш, че там няма хлебни дървета?

– Може и да има.

– Има, разбира се, как може Соломонови острови без хлебни дървета и кокосово мляко!...

Той наблюдаваше тавана. Гледката не беше много приятна: от гредите се спущаха прашни паяжини, а между камъша се показваше небето. Липсваше врата, огнището бе съборено, част от мазилката – изпадала. През мръсното стъкло на прозорчето не можеше да се види нищо. Разрухата на хижата бе засегнала нещо у скитника. Той мълчеше и мислеше. Тъмнината вътре се сгъстяваше, а навън се здрачаваше. Вягърът съскаше в сухите листа на тръстиките.

– Време му е да спре – едва чуто каза Зангадора. – Ако не спре, утре морето ще заприлича на боза.

– Сигурно.

– Сега ще ми кажеш ли какво представляваш?

– Аз съм обикновен човек.

– Не си толкова обикновен.

– Защо мислите така?

– Ти не си като нас.

– Кой сте вие?

– Ние сме тези, дето спим на пристанището! – скитникът пое дъх. Гръдният му кош се надигна. – Но и при нас има интересни хора.

– Сигурно.

– Например аз

– Кое ти е интересното? – непознатият изведнъж премина на “ти”.

– Не мога да ти го обясня. Всички ме смятат за много интересен... Пъхни една цигара в устата ми!

Непознатият се подчини. После, без да чака втора заповед, той запали цигарата в устата на Зангадора. Скитникът не наруши позата си. Запуши като последен ленивец. Изглежда, че бе трениран да пуши така. Времето течеше. При всяко всмукване пепелта нарастваше, но не падаше – стърчеше си нагоре непокътната дори след като барабата заговори:

– Царицата ще се омъжи за мен!

– Какви глупости говориш?

Зангадора пое внимателно цигарата с пръсти и обясни:

– Виждаш ли пепелта? Ако не падне до края, царицата ще се омъжи за мен.

– А ти искаш ли я?

– Ами!... Такъв си е лафът. Не мога да обичам царицата.

– Защо?

– Обичам друга.

– Ти обичаш?... Коя?

Зангадора се намръщи и го погледна остро:

– И ти си плямпало.

– В каква ли жена си влюбен!...

– Тя е далеч! – Зангадора въздъхна продължително и намести по-удобно главата си.

– Пише ли ти? – запита непознатият.

– Засега не.

– Как се казва?

– Жоана Крауфорд!

– Ти си лумпен! – непознатият беше разочарован.

– Какво значи лумпен?

– Сега не мога да ти обясня.

– Сигурно не е обидно. Ако е хубаво, наричай ме така. Звучи добре – като Аполон или Посейдон, нали?... Изглежда, че си чел много. Познах ли?

– Чел съм.

– Аз също чета.

– Какво четеш?

– Вестниците в кафенето. Гълтам романите като кебапчета. Карам и другите бараби да се просвещават, ама те не искат да се издигат... Вярно ли е, че някога имало един крадец, който бил голям поет?

– Да.

– За него казват, че като го качили на въжето, разбрал колко тежи задникът му.

– Не е точно тъй – засмя се непознатият. – Затова ли го почиташ?

– Симпатичен ми е, защото е бил бараба като мен. В нас, барабите, има нещо, знаеш ли?

Отново замълчаха. Зангадора бавно допушваше цигарата и сладостно наблюдаваше постижението си. Но пепелта рухна изведнъж.

– Избяга ми царицата! – започна да плюе пепел Зангадора. – Не е голяма загуба.

– С какво се занимаваш? – запитва внезапно непознатият.

– Не работиш ли?

– Случвало ми се е.

– Какво ядеш?

– Рядко ям. Повече пия.

– С какво плащаш?

– Аз съм любимец на чуждестранните моряци.

– Няма ли нещо важно за теб?

– Не съм мислил по този въпрос... А ти няма ли да кажеш нещо за себе си?

– И това ще стане.

– Хитрец! – Зангадора уби един комар върху лицето си. – Тази нощ ще ни ядат комари. Наблизо има блато... Знаеш ли какво има зад блатото?

– Какво има?

– Бостан. Като се стъмни, ще напълним колибата с пъпеша.

– Аз трябва да остана тук – рече непознатият. – Не мога да отида нито за пъпеша, нито за вода – след това се доизказа равно и категорично: – Ти също няма да отидеш!

Барабата се надигна и подпря лицето си с ръце.

– Какво каза?

Непознатият се възхити от очите на скитника: в тях имаше много цветове, които пламваха и гаснеха, спотайваха се или искряха – очи като небе, по които плават всички настроения на деня. Барабата се обърна по гръб и се подпря на лактите си:

– Слушай, ти сериозно ли мислиш да ми се налагаш?

Непознатият не отговори.

– Не си ли жаден? – запита Зангадора.

– Умирам от жажда!

Зангадора седна.

– Ти мислиш ли, че ще ти позволя да ми се наложиш?

– Не ти се налагам. Скоро ще те напусна. Тогава прави каквото щеш.

Зангадора се изправи, пхна ръце в джобовете си и започна да шари пред нара.

– Плачеш за бой!... Разбра ли? За първи път ми държат такъв тон! – След това извика: – Ти знаеш ли, че пристанищният квартал трепери пред мен?

Но непознатият сякаш не го чу. Къде беше сега той? Зангадора го виждаше как опъва краката си и как затваря очи и му се стори, че мисълта на този брадясал млад мъж скита по далечни места, че говори с непознати хора, че живее в съвършено друг, дявол знае какъв свят.

– Стани!

Непознатият отвори очи и го погледна. Над главата му, върху мръсната варосана стена, пълзеше стеножка. Тя задържа за малко вниманието на скитника, докато спокойно се изтегли нагоре към покрива и изчезна в тръстиката.

– На теб говорят!... Стани и набери трева!

Младият мъж не направи нито едно движение. Скитникът протегна ръце, стисна ризата му и го изправи на крака.

– Тръгваш ли?

– Не.

Зангадора замахна. Ударът попадна в устата. След това замахна втори път, но се отказа. Непознатият го гледаше безчувствено. Устата му кървеше. Тънка струйка се спусна от ъгълчето ѝ към брадата. Барабата го бутна и погледна ръката си.

– Ти си изрод!... Никога не съм срещал добиче като тебе!... Заболя ли те?... Отговаряй – заболя ли те?

– Да.

– Имаш кръв. Избърши я!

Удареният прокара длан по устната си и размаза струйката.

– Измий се с морска вода!

– Няма нужда.

Непознатият глътна събраната в устата му кръв.

– Ударих те леко – каза Зангадора. – Хабер си нямаш от истинските ми удари.

След това отиде до прозорчето и взе кутията.

– Ще ти донеса море да се измиеш.

Непознатият трепна:

– Не излизай!

Зангадора му хвърли пълен с недоумение поглед.

– Пак ли започваш?

Барабата мина демонстративно през изхода и закри по пясъка.

През равния шум на вълните изстрелите звъннаха като камбанки. Барабата полетя обратно към колибата, шумгна се през вратата и се блъсна в нара. Непознатият скочи към ъгъла. Очите му пламтяха. Опрян на стената, Зангадора се заслушваше. Как може да бъде толкова тихо!... Дори шумът на морето бе изчезнал. Но след една минута ромонът на приборя се надигна тежко, залюля монотонно света и всичко отново стана реално.

– От коя страна? – запита бързо непознатият. Той беше потен и задъхан.

– От височината!

– Коя височина?

Барабата дишаше ускорено. Пръстите на ръцете му почнаха да потрепват. Едва сега бе започнал да чувства истинската уплаха.

– Там... дето завършват стъпалата!

– Далече ли е?

– Не знаеш ли къде завършват стъпалата?

– Къде паднаха куршумите?

– На пясъка!

– Прехвърлиха ли те, или дойдоха къси?

– Какво си ме заразпитвал!

– Прехвърлиха ли те?

– Де ще ти помня!... Дигнаха пясък! – Все още продължаваше да гледа през входа. –

Искат да ме застрелят, кучетата!...

– Не видя ли колко бяха? – непознатият питаше бързо.

– Де да ги знам!... Стреляха два пъти!

– Това и аз разбрах!

– Маmicата им!

– Двама са – каза повече на себе си непознатият. – Дай една цигара!

Той седна върху нара, но не можа да издържи дълго така и отново се изправи.

Цигарата му остана незапалена.

– Разбирам – каза неспокойно Зангадора, – убил съм го, ама как... как са успели да ме открият?

Непознатият тъпчеше напред и назад. Цигарата в стиснатата му ръка бе смачкана.

– Няма право да ме убиват без съд! – протестира скитникът. – Нали няма право?

– Мълчи!

– Ти мълчи!... Мръсни фантоци!... Стрелят, сякаш съм диво прасе!

– Мълчи, ти казвам! – непознатият отвори ръката си. Тютюневият прах бе полепнал върху потната му длан. – Дай ми цигара!

Преди да вземе нова цигара, той отърка дланта си в панталона. Скитникът чувствуваше, че му заповядват, но завладян от мислите си, усещаше смътно това.

Вълните прииждаха право срещу хижата, сякаш се стараеха да влязат в нея. Поне така се виждаше отгук. Хоризонтът и небето, пясъкът и морето – всичко се прибираше в малката рамка на вратата и напомняше картинка от лекомислен маринист.

– Ще загазиш вместо мен – каза най-после Зангадора. – Как да им обясня да не стрелят по теб?

Никой не му отвърна. Върху тъмнеещото късче небе се мярна гларус. Барабата изведнъж помисли, че е сам, и се обърна.

– Ще ни пречукат и двамата! – каза той.

Непознатият пое от ръцете му кибрита и рече спокойно:

– Време е да разбереш, че ти не си интересен.

– Аз ли?

– Ти!

– Знаеш ли откога дирят начин да ме очистят?... Не ме ядосвай в такъв момент!

Той се приближи до входа и отправи поглед навън, от лява на дясно, доколкото можеше да се вижда на широчина и височина. Мълчеше. Непознатият го наблюдаваше отзад, също потънал в мислите си. Времето течеше и се отмерваше с шума на вълните, който се разливаше върху пясъка, стопяваше се и отново се пораждаше от мястото на приборя. Вятърът съскаше в сухите мечове на тръстиките... Страшно е да се стои в разнебитената хижа, като знаеш, че просторът е отрязан за теб от преградата на куршумите. Барабата почувствува тъга от това, че по силата на нещо невъзвратимо туй, което винаги му е принадлежало – дюните и морето, небето и слънцето, – всичко му е ограбено. Ужасно е да се чака така, със скръстени ръце, докато неизвестното се развие докрай.

– Защо не дойдат! – извика Зангадора. – Защо не идват?



Непознатият всмукна дим и се усмихна безнадежно:

– Не смеят.

– Защо не смеят?

– Защото са двама.

– Двама са, ама имат зулейки.

– Какво е това зулейки?

– Пушки.

– Стражарите винаги отиват на сигурно – поясни непознатият. – Сега чакат подкрепления.

– А защо не стреляха по мен по-рано?

– А кога да ти стрелят?

– Когато влязох в колибата.

– Засадата е станала след това.

– Келеши! – извика Зангадора. – Как ли са ни открили?

– Съобщено им е от някой селянин или рибар.

– А те са залегнали на възвишението?

– Да. Обикновена засада.

– Ще се измъчиш покрай мен – покровителствено каза барабата. – Не бива да излизаш навън. Ще ни заловят, но тебе ще те пуснат веднага. Аз ще им обясня. – Той се обърна едва сега и седна върху нара. – Трябва да се прави нещо... Да пушим, да си говорим...

Зангадора драсна клечка. Светлината на пламъка позлати лицето му, странно едро и спокойно в момента.

– Трябва да се прави нещо – повтори той. Догарящият пламък запали цигарата. Как ли съм успял да го пребия?... Ударът ми не беше нещо особено. А заслужаваше да го ударя... Влязох с двама шведи. Те бяха моя плячка, готови да пият и да пеят много песни. Но съдържателят на бара каза, че трябва да напусна заведението. Започна да ме изтласква. Разбираш ли?... Блъсна ме навън!... Тогава го ударих – пое дим и добави: - Напоследък нещо не мога да отмервам удара си... Чудя се как съм спрял ръката си при теб. Още ли боли?

– Не.

Ти ми харесваш. Можем да поскитаме известно време заедно.

– А Хавайските острови?

– Соломоновите! – поправи го барабата. – Слушай, защо не ми кажеш какво представляваш?... Постоянно мислиш нещо, мисълта ти хвърчи другаде... Много си особен.

– Как позна?

– Че то си личи. Постоянно мислиш нещо. Уважавам те за това, че мислиш непрекъснато... Мълчи! Не ме интересува за какво мислиш! Вече няма смисъл. Скоро ще се разделим. Ще полежа няколко години и ще ме пуснат. Винаги съм се чудил защо убийците лежат малко. Според мен, убиеш ли някого, трябва да заплатиш с живота си. А не става така, прав ли съм?

– Бих ти говорил дълго на тази тема, но ония чакат. Нямаме време.

– Чакат – усмихна се Зангадора. – Мога да им се изплъзна за една минута.

Непознатият трепна.

– Как?

– Профучавам през пясъка и – в морето! Два-три часа нощно плуване... След това ще изляза там, дето и дяволът не може да ме открие.

– А после? – непознатият се оживи съвсем.

– После – в Турция! Границата си я минавам като на разходка.

Зангадора плесна врата си. Учуди се, че въпреки насрещния вятър комарите успяват да прелетят до колибата. Здравчът замрежваше правоъгълника на входа. Беше настъпила оная прохладна дрезгавина, която в това време на годината все още се задържа дълго. Тогава острите контури на пейзажа омекват и добиват мъдрост.

– Кога ще пристигнат ония търтеи? – барабата ритна кутията и разтри с ръка лицето си. – Пие ми се вода... Ти защо се умисли пак? Ще дойдат, ще отделят сухото от мокрото и ще те пуснат.

– Ще вземат мене – спокойно каза непознатият.

– Паешки работи не обичам!

– Не търсят теб, а мен!

– Защо си им ти? – Зангадора прояви нервност и досада. Непознатият му се стори изведнъж неприятен със своя страх. Имаше нещо не много красиво в държанието му, когато от възвишението стреляха по него. – За първи път стрелят по мен! – замислено рече той. – Доживях и това – да стрелят по мен! А тука разни хапльовци хленчат и се страхуват за себе си!

– По мен са стреляли много пъти – сериозно и тихо каза непознатият. – Те търсят мен!

– За какво си им потрябвал?

– Аз съм затворник!

Зангадора подскочи.

– Сериозно ли?... Да не си вързал?

– Да, избягах.

Зангадора се ухили:

– Bravo!... Как?

– Дълго е за разправяне.

– Тогава защо стреляха по мен?

– Има засада. Биха стреляли срещу всекиго, който излезе от колибата.

– Кого си пречукал?

– Никого.

– Какво си гепил?

– Нищо не съм откраднал.

– Ей, говори като хората! Тук сме си наши! Защо те гонят?

– Има си други причини.

– Какви други причини? – учуди се барабата. – Нито си убивал, нито си гепил! Какво друго?... Ахаа – разбирам! – той се засмя и го погледна разочаровано. Стори му се глупаво да се тревожи за такива дребни неща и вече гледаше на непознатия едва ли не като на палавник, който е изял сладкото от буркана на майка си. – Вас пък за какво толкова ви бутат по затворите?

Непознатият отвърна весело и леко хапливо.

– Заради нашите Соломонови острови.

– На колко си осъден?

– До живот.

Барабата подсвирна:

– А ако те заловят?

– Ако ме заловят, ще ме премажат от бой.

– И ще чакаш да те хванат?

– Няма друг избор.

– Защо не им вържеш?

– Как?

– Нали ти казах преди малко! Знаеш ли да плуваш?

– Знам.

– Знам!... Левашки ли плуваш или добре?

– Някога плувах добре.

– Тогава ще те спасим!

– Глупости.

– Плуването не се забравя. Щом си плувал някога, ще плуваш и сега.

– Не се решавам!

Зангадора улови раменете на непознатия и го разтърси. Раздразнението му растеше. Той впи пръстите си в него и го наведе върху нара. Притискаше го силно и дори не мислеше да съдържа яростта си.

– Защо си толкова проклет? – засъска той. – Защо ме нервираш?

– Пусни ме!

– Няма да те пусна, хапльо!... Стоиш и чакаш, а морето е пред теб!

– Пусни ме! Никога не съм плувал продължително!

– Когато е на зор, човек може да плува и сто часа! – барабата отпусна леко пръстите си: – Чуваш ли?

Непознатият дишаше тежко и ускорено под него:

– Дори... да изплувам... не знам... къде да изляза.

– Аз знам! Разбираш ли, бе? Аз знам къде да излезем.

– Какво искаш да кажеш?

– Не е твоя работа!

– Тебе никой не те... гони... да рискуваш.

– Говоря ти за последен път, тикво!... Виждаш ли морето? – Зангадора отметна глава назад. – Прибягваме до пясъка. Десетина метра... Докато усетят, ще им се изплъзнем... Но помни – скачаш смело във водата и след туй веднага се улавяш за мен. Аз ще далдисвам, но няма да ме пускаш!... Разбра ли? – Зангадора го разтърси отново. – Навярно ще глътнеш водичка... по някое време ще ти се стори, че ще се пръснеш, ще искаш да излезеш навън, но ще траеш, разбра ли?... Останалото ще свърша аз!

– Теб никой не те гони – отвърна непознатият.

– Няма значение. Ще те спася.

– Пусни ме! Ще ме удушиш.

Непознатият се изправи и започна да диша спокойно. После зърна морето и веднага почувствува страха на сухоземния човек, който от хилядолетия гледа на тази голяма вода като на чудовище, което знае само едно – да поглъща.

– Погледай си го! – каза Зангадора. – Редовно море с редовни вълни. Море, от майка по-мило, от мадама по-меко.

– Все пак – какво общо имаш ти с мен?

– Нали сме приятели?

– Излагаш се на риск.

– Няма риск! – барабата се развесели отново. – Нямах си представа каква играчка е това бягство. Ония там, със зулейките, са чорбари и пълзловци – изведнъж стана сериозен: – Трябва да тръгваме. Ако се стъмни съвсем, ще бъде най-изгодно, но има опасност да пристигнат още шафери и да ни сгачят.

– Какво значи шафери?

– Жандари.

– Добре. Съгласен съм да избягам сам. Ще плувам навътре и ще изляза далеч оттук.

– Млъкни!

Зангадора се изправи и съблече пуловера си. Големите му рамене отразиха умиращата светлина на деня. В колибата сякаш се появи сияние.

– Събличай ризата! – заповяда той. – Хайде, хайде!... Така!... Сега сандалите... Защо трепериш? Спокойно!... Чудна работа – от куршуми не те е страх, а трепериш от морето!...

Той седна върху нара и започна да събува ботушите си. Взе ги в ръцете си и започна да ги разглежда:

– Жал ми е за тях! Никой няма такива ботуши. Ще ги скрия под нара до стената.

Провря се под нара и се измъкна с изпрашен панталон. Но беше доволен:

– Надявам се, че няма да ги открият... Сега да започнем с навиването на панталоните. Ето, гледай как... И да няма страх. Ако след време ти се случи да попаднеш в бургаското пристанище, разпитай за мен. Всеки ще ти каже кой съм... Ела сега тук!

Двамата застанаха до изхода. Бяха изправени един до друг – исполинът и дребният. Дребният мълчаливо подаде ръката си напред и исполинът неумело я пое. Барабата усети

силата на тази малка ръка и нейната топлина, която сякаш му разказа много неща. Тогава дребният не издържа, подигна се на пръсти и прегърна исполина.

– Тези работи не ги разбирам – каза тихо барабата, докато на свой ред силно притисна непознатия до себе си. – Така ли трябва?

– Ние правим така – каза просто непознатият.

– Морето е близо – заговори на рамото му Зангадора. – Докато се усетим, и ще стигнем. То е мой приятел. Ще видиш как ще ни спаси.

Разделиха се и отново застанаха един срещу друг.

– Казвам се Христо – рече непознатият

– Приятно ми е – Зангадора!

– Защо правиш тази жертва?... Вече мога и сам!

– Не правя жертва! – отвърна Зангадора. – Това е като детска игра... Помни едно – по пясъка се бяга трудно. Щом свърши брегът, няма да газииш във водата, а ще скочиш в нея.

Затичаха се едновременно.

От възвишението загърмяха. Зангадора имаше право – по пясъка се бягаше трудно. Наоколо падаха куршуми и те тичаха напред, където безучастно и ласкаво се разгъваха герданите на голямото, поръсено със здрач море. Как бавно се приближаваше то!...

Непознатият клекна и притисна с ръка гърдите си.

– Защо сядаш? – извика Зангадора.

Той се върна, наведе се и го вдигна. По-нататък действуваше спокойно, сякаш отнасяше гребла до лодка.

– Стисни устата! – извика яростно той. – Но преди това кажи нещо!... Отвратителен си с това твоє мълчание!...

Понесе го напред. Куршумите продължаваха да падат, но сега те бяха жалки и незначителни. Вятърът беше прохладен и сладък, морето се приближаваше бързо – да се избяга вече беше играчка.

Куршумът удари бедрото му, но Зангадора направи последните две крачки и нагази във водата. Той падна в нея, ала продължаваше да държи приятеля си.

– Затвори тази проклета уста! – изкряска той. – Защо не изпълняваш?... Ей сега ще им се изплъзнем и ще им се обадим с картичка от Турция!... Ще им изпратим снимки с джамии!...

Държеше го здраво и вече му говореше тихо, приятелски. Гледаше как стражарите се приближават – бавно, страхливо, насочили карабините си към него.

– Този пък кой ли е? – запита единият стражар.

– Де да знам – отвърна с треперещ глас вторият и изписка нервно: Ей, ти кой си, бе?

– Аз съм другият! – изрева срещу тях Зангадора.

Той чувствуваше освежителния гъдел на пяната и топлината на водата около кръста си. Струваше му се, че тя е затоплена от кръвта им. А морето и пясъкът потъваха в гъстата утайка на здрача, но горе все още плуваше чистото сияние на небето.